

דף ט

'מנחה שחסרה קודם קמיצה – ר' יוחנן אמר: יביא מתוך ביתו וימלאנה' – ואינה פסולה משום 'דיחוי', לפי שבידו לתקנה (עפ"י גמרא להלן נט: – חרושים ובאורים יב. וע"ש ז,ד).

(ע"ב) 'זמאן הפסל – שאני הכא דאמר קרא והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה. 'המנחה' – עד דאיתא לכולה מנחה לא יקטיר' – יש לעיין, מנין לריש לקיש לחדש כן הלא מכך שרבי אליעזר מכשיר, מוכח שסובר לפרש 'המנחה' – שהיתה כבר, ואם כן מנין שרבי יהושע חולק על דרשה זו ודורש שאם נחסרו השיריים פסול, הרי לא מצינו במשנה שנחלקו אלא כשאבדו השיריים לגמרי, ושמה טעמו של ר' יהושע כשיטתו בזבחים שרק כשלא נשאר כלום מן הבשר – אין לזרוק הדם?

וצריך לומר שסבר ריש לקיש שאין ללמוד מנחה מזבח בסברא, ומדפוסל רבי יהושע במנחה על כרחך לומר שדורש זאת מהמנחה, ואם כן אפילו חסר גם כן פוסל ר' יהושע (עפ"י חזון איש כב, יח).
 עוד בארו המפרשים (ע' קרן אורה; חרושים ובאורים. וע"ע יד דוד) שמשמעות המשנה 'כמדת ר"א... כמדת ר"י...' משמע שעיקר מחלוקתם בזבחים, והמנחות מתדמות לזבחים, והלא לריש לקיש אין להשוות ביניהם – אלא הביאור הוא שלר' אליעזר שאינו מצריך שיוור כלל, כן הדין במנחות מקטיר קומץ ללא שיריים ואין סברא לחלק ביניהם, אבל לר' יהושע המצריך שיוור, מסתבר לריש לקיש לחלק בזבחים כיון שלא נאמר בהם שיעור, די בכזית בשר, אבל במנחות עיקר מהותן ושמן תלוי בשיעור שהרי המנחה מוגדרת כעשרון סולת, והשיעור הוא חלק ממהותה של המנחה, לכך מסתבר לריש לקיש שכשאין המנחה בשלמותה – אין מקטיר הקומץ.

'איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש, עד שלא פרקה נפרס [לחמה] – הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיכין...'. אין קושיא מכאן על דברי רבי יוחנן שמנחה שחסרה קודם קמיצה יביא מתוך ביתו וימלאנה – ששונה לחם הפנים שנפרס, שאין לו תקנה להביא אחר מביתו למלאותו ('חרושי הרשב"א').

– מבואר בגמרא שמשוה דין נפרס הלחם עם דין מנחה שחסרה. ויש מקום לשאול מנין להשוות ולהקשות, הלא יש לומר שאמנם לחם שנפרס פסול, אך מנין לפסלו מתורת 'מנחה שחסרה'? ויש לפרש שכוונת הגמרא להקשות לפי שבסתם כשנפרס ודאי חסרו מעט פירורים (שפת אמת).

כתב לפי"ז שאין חילוק בין אם נפרסו מקצת מן החלות או כולן, אלא כל שנשאר כזית מסך הכל – מקטיר הבזיכין. וכדמשמע מסתימת הלשון 'נפרס הלחם' – אפילו כל י"ב החלות נפרסו. ואולם אילו היינו מפרשים הקושיא כפשוטה, שפסול 'נפרס' דינו כ'חסר', היה צריך להיות שאם נפרסו כולן, דינם כאבדו ונטמאו, שאין מקטירים הבזיכים בין לר' יוחנן בין לריש לקיש. ולכאורה נראה שיש מקום לפרש שפסול 'נפרס' בעצם מהותו הריהו כחסר, כיון שהלחם נשאר בעצם אלא שאיבד שלימותו, והרי זה מומו וחסרונו. והוה שמשוה לדין 'חסר' [ולא משום הפירורים, דמי לא עסקינן שנפרס בתוך כלי, שלא נחסר מאומה]. ולפי זה גם אם נפרסו כולן, לעולם נחשב כחסר ולא כאבוד. ואעפ"י שלחם שנפרס הרי כולו פרוס וכולו פסול – הלא גם מנחה שחסרה השיריים אסורות, ואעפ"י כ'נידון כ'חסר' ולא כ'אבוד' וכמו שהעירו בתוס'. עוד בענין גדר פסול לחם שנפרס – ע' בשו"ת משיב דבר לנצי"ב ח"א סוס"י כא.

'... ותיבתא דר' יוחנן בתרוייהו...'. אף על פי שהעלנו לעיל דברי ריש לקיש ב'תיבתא' מכח משנת לוג שמן של מצורע, ואם כן מה מקום יש להשיב על ר' יוחנן מברייתא? – על כרחנו לומר שיש לחלק

בין לוג שמן למנחה. [וכן ריש לקיש יכול לחלק לשיטתו, אלא שהגמרא לעיל לא סברה חילוק זה ולכך העלתה שיטתו ב'תובתא'] (עפ"י קרן אורה. ובוה יישב תמיהת התוס' לעיל. וע' בחדושים ובאורים (יב) שהראה פנים לחלק ביניהם. וע"ע במלאכת יו"ט על התוס' לעיל).

'ואימא אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות?' פרש ב'חדושי הרשב"א': אילמלא היה כתוב 'שמאלית' כלל, הייתי אומר שיעשה איך שירצה וימין ושמאל שוים, לכך כתב 'שמאלית' לומר שיצוק בימינו על כף שמאלו, וכיון שנאמר 'שמאלית' פעמיים, בא לרבות שגם אם הפך ונתן בשמאלו על כף ימין – כשר, הגם שלא עשה כראוי (וע' שפת אמת).

ובתוס' ביומא (ס. ד"ה תרי) פרשו בשם רבנו שמואל, בכל 'מיעוט אחר מיעוט' שבא לרבות – לכך הוצרכנו לשני המיעוטים, שלא נלמד למעט בדרשה כלשהי, בקל והומר או בבנין אב, לכך בא הכתוב לרבות.

*

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולשלמים... – כי האמת היא שהתורה בעצמה הלומדה באמת לשמה ולקיים מצותיה, נאמר עליו 'צדיקים ילכו בם', וח"ו להפך – נאמר 'פושעים יכשלו בם'. וזה הפירוש: זאת התורה לפעמים לעולה ולמנחה ולפעמים ולחטאת ולאשם. וד"ל' (עירין קדישין [לרה"ק מסדיגורא] תנינא, צו).

דף י

'חד להכשיר צדדין וחד לפסול צדדין'. אעפ"י שמדובר על מתן שמן (לפרש"י), יש לנו להשוות דין הדם לדין השמן, שגם בו כשר צדדין ופסול צדי צדדין.

ומשמע מרש"י (בד"ה למה לי) שאם נתן השמן לצד מקום הדם, ולא במקומו ממש – אינו כשר. ואולם הרמב"ם (מחוסרי כפרה ה,א) לא כתב כן. וכנראה סובר שכשאמרו בגמרא להכשיר צדדים, בכלל זה כשנתן הדם על מקומו ואת השמן בצד. [והלחם-משנה השוה דברי רש"י עם הרמב"ם, שהסביר שרש"י כתב כן אילו לא נאמר אלא על דם האשם, אבל עתה שכתוב על מקום וכשר גם כשנתקנה הדם, הוא הדין שכשר בצדדים. ודוחק].

עוד משמע ברמב"ם (שם) שדוקא בבהונות נתרבו צדדין להכשר, אבל לא בתנוך. ואולם לפירוש התוספות (ד"ה על בהן) מוכח שהוא הדין אם נתן בצדי התנוך – כשר (זבח תודה).

א. מה שכתב עוד שמהרמב"ם מוכח שאף בדם מועיל נתינת צד – לא ידעתי מאין מוכח כן מהרמב"ם. אך לכאורה נראה שמוכח כן מקרא ד'על (מקום) דם' – ואילו היה רק השמן כשר בצדדין ולא הדם, אין מקום השמן בהכרח מקום הדם. ואפילו לדעת הרמב"ם שהשמן יכול להיות לצד הדם, מתקיים בוה 'על מקום דם', כיון שמקום השמן הוא גם מקום הראוי לדם, אבל אילו לא היה הדם כשר שם, אין זה מקומו. ואם תדחה ותאמר ש'על מקום דם' – גם בסמוך משמע (ע' להלן כז. ועוד. וע' קרן אורה), אם כן ממילא אתה שומע שדם כשר בצדי הבהון, שהרי נאמר בו 'על בהן'.

ב. בשפת אמת צידד לפרש כוננת הגמרא על נתינת השמן מצד הדם, אבל על צד הבהון וכן מתחת הבהון – אין צריך ריבוי, שהכל בכלל 'על בהון'. ואולם סיים שאין כן דעת רש"י והרמב"ם, אלא מתחת לבהון פסול.